

SIR DAVID ALAN CHIPPERFIELD OBRŽEL PRITZKEROVU CENU ZA ARCHITEKTURU 2023

V článku je stručně představena tvorba architekta a urbanisty sira Davida Alana Chipperfielda, jenž se v letošním roce stal laureátem prestižní Pritzkerovy ceny za architekturu.

SIR DAVID ALAN CHIPPERFIELD RECEIVED THE 2023 PRITZKER ARCHITECTURE PRIZE

This article briefly introduces the work of architect and urban planner Sir David Alan Chipperfield, who has been selected as the 2023 Laureate of The Pritzker Architecture Prize.

Sir David Alan Chipperfield

vystudoval architekturu na Kingston School of Art a Architectural Association School of Architecture v Londýně. Na začátku své kariéry pracoval např. pro Douglase Stephena, Richarda Rogerse a Normana Fostera. V roce 1985 založil vlastní praxi a nyní má jeho ateliér kanceláře v Londýně, Berlíně, Miláně, Šanghaji a Santiagu de Compostela.

David Chipperfield je členem Královského institutu britských architektů (RIBA) a čestným členem Amerického institutu architektů (AIA) a Asociace německých architektů (BDA). Mezi ocenění, která obdržel, patří Záslužný řád Spolkové republiky Německo, udělený v roce 2009, a rytířský titul za zásluhy o architekturu ve Velké Británii a Německu, udělený v roce 2010. V roce 2011 obdržel Královskou zlatou medaili za architekturu RIBA a v roce 2013 ocenění Praemium Imperiale od Japonské umělecké asociace, obě udělené jako uznání celoživotní práce. V roce 2021 byl jmenován členem Řádu čestných společníků za zásluhy o architekturu země Commonwealthu.

Kromě své vlastní praxe David Chipperfield vyučuje a přednáší na školách architektury po celém světě. V roce 2012 byl kurátorem 13. mezinárodní výstavy architektury na Benátském bienále pod názvem Common Ground. V letech 2016 až 2017 působil jako mentor pro architekturu v rámci umělecké iniciativy Rolex Mentor and Protégé. V roce 2017 založil soukromý neziskový subjekt Fundación RIA, který usiluje o smysluplný ekonomický, environmentální a kulturní rozvoj ve španělské Galicii.

David Chipperfield publikoval řadu knih a článků, včetně publikace On Planning – A Thought Experiment (2018), která zkoumá a teoretizuje urbanistické kvality současné městské zástavby. V roce 2020 byl hostujícím redaktorem italského časopisu o designu Domus.

„Jsem ohromen tím, že se mi dostalo této mimořádné pocty a že mohu být spojován s předchozími laureáty, kteří poskytli naší profesi tolik inspirace,“ byla první reakce sira Chipperfielda. „Beru toto ocenění jako povzbuzení, abych se i nadále věnoval nejen podstatě architektury a jejímu významu, ale také tomu, jak můžeme my architekti přispět k řešení existenčních výzev, jako jsou klimatické změny a společenská nerovnost. Víme, že jako architekti můžeme hrát významnější a angažovanější roli při vytváření nejen krásnějšího, ale také spravedlivějšího a udržitelnějšího světa. Musíme se této výzvě postavit a pomoci inspirovat další generace, aby tuto odpovědnost přijaly s vizí a odvahou.“

1a

1b

1 Galerie James Simon
(Berlín, Německo, 2018)
1 James-Simon-Galerie
(Berlin, Germany, 2018)

2

Sir David Alan Chipperfield je architekt, jenž je zásadní ve své zdrženlivosti. Když přemýšlí o funkčnosti nových budov či rekonstruovaných objektů prostřednictvím nadčasového moderního designu, činí tak s úctou k historii a kultuře a zároveň ctí již existující zastavěné i přírodní prostředí.

Jeho díla, která jsou realizována již více než čtyři desetiletí, jsou typologicky rozsáhlá a zahrnují více než sto prací od občanských, kulturních a akademických budov až po rezidence a územní plány měst v Asii, Evropě a Severní Americe.

Galerie James Simon (Berlín, Německo, 2018), jež se nachází na úzkém ostrově podél kanálu Kupfergraben řeky Sprévy, je přístupná po mostě Schlossbrücke a slouží jako brána na Muzejní ostrov (obr. 1). Její velkolepé kolonády uzavírají terasu, zatímco široké rozlehlé schodiště a rozma-

nitě otevřené prostory umožňují hojný přísun světla do vstupního foyer budovy. Návrh umožňuje velkorysé výhledy dovnitř i ven, a to i do přilehlých budov a okolní městské krajiny.

Nové muzeum (Neues Museum; Berlín, Německo, 2009), původně postavené v polovině 19. století a během druhé světové války zdevastované, je zdařilou ukázkou Chipperfieldova rozlišování mezi konzervací, rekonstrukcí a dostavbou (obr. 2). Rehabilitovaný objekt vede rozhovor se starým tím, že se do popředí dostává architektura minulosti, jež však přináší momenty modernosti, jako je např. nápadné nové hlavní schodiště lemované stěnami odhalujícími pozůstatky původních fresk a použitých materiálů, a to i těch, které byly poničeny během války. Velkorysý venkovní prostor z něj činí spojnicí pro

2 Nové muzeum
(Berlín, Německo, 2009)
2 Neues Museum
(Berlin, Germany, 2009)

3 Procuratie Vecchie na náměstí svatého Marka
(Benátky, Itálie, 2022)
3 Procuratie Vecchie
(Venice, Italy, 2022)

3b

3a

4 Morland Mixité Capitale
(Paříž, Francie, 2022)
4 Morland Mixité Capitale
(Paris, France, 2022)

4

všechny, a to i pro ty, kteří do galerií nikdy nevstoupí.

V minulém roce bylo dokončeno restaurování budovy Procuratie Vecchie na náměstí svatého Marka (Benátky, Itálie, 2022), jež pochází ze 16. století, čímž ji bylo možné po dlouhé době opět otevřít a zpřístupnit široké veřejnosti (obr. 3). Použitými postupy zde sir Chipperfield jasně dokázal své přesvědčení, že architektura je vzájemně propojena s řemeslem. Vyzval tradiční řemeslníky, aby obnovili původní fresky, teracové podlahy a omítky, a akcentovali tím přítomnost historie, a zároveň použil místní řemeslné a stavební techniky pro moderní korelační zásahy, jako je např. vertikální cirkulace. Po reno-

vaci palác nabízí nové výhledy na náměstí seshora i zevnitř, otevírá střešní terasy, výstavní a eventové prostory, auditorium a oživuje klenby oblouků, jež se rozbíhají do galerií.

Revitalizace a dostavba polyfunkčního domu Morland Mixité Capitale (Paříž, Francie, 2022) zase oživila čtvrť pomocí cenově dostupného a zároveň luxusního bydlení, maloobchodních a restauračních prostor, hotelu a mládežnické ubytovny, prostoru pro umělecké instalace a městské střešní zahrady (obr. 4). Vyzdvižením nových objemů na klenutých nosných arkádách, které lemují parter původní budovy, vytváří architekt prostor pro setkávání a těm, kteří tudy procházejí k řece Seině

5 Budova Poháru Ameriky „Veles e Vents“
(Valencie, Španělsko, 2006)
5 America's Cup Building
“Veles e Vents”
(Valencia, Spain, 2006)

5a

5b

6a

z bulváru Morland, nabízí nevšední (nejen) vizuální zážitky.

Každá jeho stavba se stává veřejnou a slouží většímu počtu lidí, jako např. budova Poháru Ameriky, nazývaná též Veles e Vents (America's Cup Building, Valencie, Španělsko, 2006), která byla pojmenována podle jachtařského závodu a zámořským týmům a sponzorům slouží především pro relaxaci (obr. 5).

Vnější prostor převyšuje ten vnitřní prostřednictvím vykonzolidovaných vyhlídkových teras po obvodu každého podlaží, z nichž některé dosahují šířky až 15 m. Sir Chipperfield zde veřejnosti nabízí prostor s malými obchůdky v přízemí a v 1. patře, odkud se otvírá výhled na kanál a město za ním. Rampa z 1. patra propojuje budovu s parkem, jenž se nachází severně od areálu.

Ať už prostřednictvím veřejných, nebo soukromých budov dává sir Chipperfield společnosti možnost soužití, respektuje individualitu a zároveň podporuje společenský pocit sounáležitosti. Sídlo společnosti Amorepacific (Soul, Korejská republika, 2017) harmonizuje individuální a kolektivní, soukromé a veřejné, pracovní a oddechové (obr. 6). Vertikální hliníkové prvky umístěné napříč skleněnou fasádou poskytují sluneční stínění, které uvnitř napomáhá příznivým tepelným podmínkám a přirozené ventilaci, zatímco zvenčí vytvářejí průhledy, jež napomáhají vztahu mezi uživateli budovy, jejími sousedy a kolemjdoucími. Office prostor je vybaven veřejným atriem, muzeem, knihovnou, auditoriem a restauracemi. Centrální nádvoří

umožňuje průhledy do okolních budov a visuté zahrady dále propojují komunitu uvnitř s venkovním prostředím.

V hřbitovní kapli a návštěvnickém centru Inagawa (Hyogo, Japonsko, 2017), které se nacházejí v pohoří Hokusetsu, vedle sebe koexistují fyzické a duchovní prvky, místa pro samotu a setkávání, pro klid a hledání. Tyto vzájemně propojené entity se zrcadí v zemitě tónovaných monolitických budovách kaple a návštěvnického centra i ve schodištích a cestičkách, umístěných uprostřed svažitého terénu.

Mezi další významná díla patří také muzeum River and Rowing (Henley-on-Thames, Velká Británie, 1997), sídlo BBC Scotland (Glasgow, Velká Británie, 2007),

7a

6b

6 Sídlo společnosti Amorepacific
(Soul, Korejská republika, 2017)
6 Amorepacific Headquarters
(Seoul, Republic of Korea, 2017)

7 Přístavba Muzea umění v Saint Louis
(Missouri, USA, 2013)
7 Saint Louis Art Museum
(Missouri, USA, 2013)

7b

8 Přístavba Královské akademie umění
(Londýn, Velká Británie, 2018)
8 Royal Academy of Arts Masterplan
(London, United Kingdom, 2018)

galerie Turner Contemporary (Margate, Velká Británie, 2011), přístavba Muzea umění v Saint Louis (obr. 7) (Missouri, USA, 2013), Campus Joachimstrasse (Berlín, Německo, 2013), muzeum Jumex 7 (Mexico City, Mexiko, 2013), kancelářská budova One Pancras Square (Londýn, Spojené království, 2013), návrh přístavby Královské akademie umění (obr. 8) (Londýn, Velká Británie, 2018), dvě rezidenční budovy Hoxton Press (Londýn, Velká Británie, 2018) a Dům umění v Curychu (Švýcarsko, 2020).

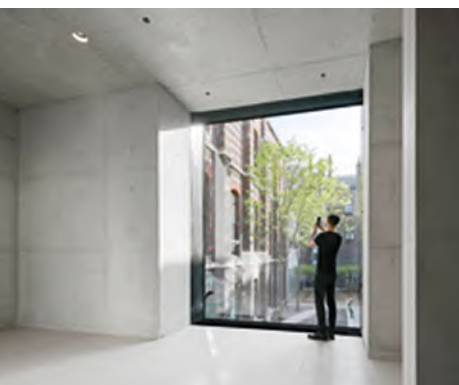
Sir David Alan Chipperfield je 52. laureátem Pritzkerovy ceny za architekturu. V hodnocení poroty je uvedeno: „*Od-danost Davida Chipperfielda architektuře sloužící proměně potřeb uživatelů – i prostřednictvím soukromých zakázek – a jeho formování veřejného prostoru se vždy děje s přísností, vyhýbá se zbytečným krokům a vyhýbá se trendům a módě, což je pro naši současnou společnost nanejvýš relevantní poselství. Taková schopnost přemýšlet a poté realizovat rozličné projekty v sobě nese aspekt udržitelnosti, který nebyl v dřívějších letech vždy zřetelný: udržitelnost nejenže eliminuje nadbytečnost, ale je také prvním krokem k vytváření konstrukcí schopných přetrvat fyzicky i kulturně.*“

„*Sir Chipperfield je zdravě sebevědomý, při konfrontaci a dialogu mezi tradicí a inovacemi se důsledně vyhýbá trendům, čímž*

slouží historii i lidstvu,“ komentoval ocenění Tom Pritzker, předseda Hyattovy nadace, která cenu sponzoruje. „*Jeho díla jsou mistrovská, on však posuzuje své návrhy ze sociálního a environmentálního hlediska. Jeho cílem je zlepšovat kvalitu života celé civilizace.*“

Při renovaci objektů je jeho preciznost prodchnuta historickým vhladem tvořícím podklad pro vizi, která vždy spíše chrání původní design a konstrukce, než aby je zcela nahradila moderní architekturou. Jak sir Chipperfield sám přiznává: „*Jako architekt jsem svým způsobem strážcem významu, paměti a dědictví. Města jsou svědectvím historie a architektura je po určité době sama o sobě historickým záznamem. Města jsou dynamická, mění a vyvíjejí se. A v rámci tohoto vývoje některé budovy nahrazujeme jinými. Při tomto procesu si vybíráme, avšak koncept ochrany jen toho nejlepšího nestačí. Jde také o ochranu charakteru a kvalit, které reflektují bohatství vývoje města.*“

Alejandro Aravena, předseda poroty a laureát Pritzkerovy ceny za rok 2016, upřesňuje: „*Ve světě, kde mnoho architektů vnímá zakázku jako příležitost přidat si ji do vlastního portfolia, reaguje sir Chipperfield na každý projekt specifickými prostředky, které si vybral s precizností a velkou pečlivostí. Někdy si zadání vyžaduje gesto, které je silné a monumentální, zatímco jindy se architektův vklad musí téměř vytratit. Jeho stavby však vždy obstojí ve zkoušce času, protože konečným cílem jeho práce je sloužit vyššímu dobru. Vyhýbání se tomu, co je módní, mu umožnilo zůstat nadčasovým.*“

8a

8b

Fotografie: 1a – photo courtesy of Ute Zscharnt for David Chipperfield Architects, 1b, 4, 7, 8a – photo courtesy of Simon Menges, 2 – courtesy of SPK / David Chipperfield Architects, photo Joerg von Bruchhausen, 3a – photo courtesy of Richard Davies, 3b – photo courtesy of Alessandra Chemollo, 5 – photo courtesy of Christian Richters, 6 – photo courtesy of Noshe, 8b – photo courtesy of The Royal Academy of Arts

Z podkladů The Pritzker Architecture Prize 2023 připravily Barbora Sedlářová a Lucie Šimečková (red.).

Zdroj:

[1] The Pritzker Architecture Prize, pritzkerprize.com [online]. ©2023 The Hyatt Foundation. [cit. 10. 10. 2023]. Dostupné z: pritzkerprize.com/media-news